

Rinze Ijbema - Zondag 47.

[1] Hoog tijd voor een heilige oorlog?

[2] Als ik vandaag begin over een heilige oorlog, dan roep ik beelden op van Isis, van afgehakte hoofden, van vluchtelingenstromen en geweld. Je wordt er bang van, als je de beelden ziet, als je de verhalen hoort. Je hoort ook van verzet, van christenen die elkaar oproepen zich te wapenen en zich te verdedigen. Dat je tegenover die jihad van de moslims een heilige oorlog van de christenen stelt. Nu is het bekendste voorbeeld van wat dan een christelijke heilige oorlog was, niet zo'n goed voorbeeld. Dat was in de tweede helft van de Middeleeuwen, dat waren de kruistochten. Toen wisten wij het zeker: God wil het! Maar goed voorbeeld of niet, is het niet hoog tijd voor een heilige oorlog? Psalmen genoeg, die je met je mee kunt nemen als je oorlog gaat voeren.

[3] Ik ga iets gekks doen. Ik ga eerst zeggen dat die jihad, en eigenlijk elke heilige oorlog, dat dat een sprookje is, een leugen, een mythe die je moet ontmythologiseren. Je kunt als christen de neiging hebben om overal demonen te zien en geestelijke machten. Die zijn er ook, maar de Bijbel roept je wel op om de geesten te beproeven. Je moet scherp kijken en niet elke beweging die zichzelf religieus noemt, is daarmee automatisch alleen maar geestelijk. Er zijn vaak heel veel gewone redenen waarom een oorlog ontstaat. Geld, bij voorbeeld: oliedollars in het Midden Oosten. Bevolkingsgroei, bij voorbeeld, dat er gewoon te veel jonge mannen met teveel geldingsdrang beschikbaar zijn. Dan kun je haast een oorlog verwachten, zeker als er niet veel toekomst voor ze is. En dan kun je dat een heilige oorlog noemen, maar daarmee is het dat nog niet. En veel soldaten zelf, van binnen, en zeker hun moeders en hun thuisfront, willen liever vrede: huisje boompje beestje.

Het is nogal logisch dat je onder de indruk bent van al dat geweld dat op je afkomt. Het is nogal logisch dat je er bang van wordt en zoekt naar een antwoord. Maar je moet niet in de valkuil trappen, die de andere kant voor je graaft. Als je er in trapt dat hun oorlog een oorlog voor hun god is, dan kun je zomaar reageren met een tegenoorlog in de naam van jouw god. Maar dat is niet automatisch de werkelijkheid. De werkelijkheid: dat er van alles intern aan het verschuiven is in het Midden-Oosten, wat allemaal niet zoveel met god en geloof te maken heeft. De werkelijkheid: dat God ons inschakelt om zijn naam te heiligen en wij niet zijn naam inschakelen om onze oorlogen te heiligen.

[4] In de christelijke traditie hebben we het daarom liever over rechtvaardige oorlogen dan over heilige oorlogen. Daarmee doe je recht aan het feit dat onze motieven nooit honderd procent heilig zijn. **[5]** En voor de duidelijkheid: dat geldt niet alleen voor de oorlogen in het groot, dat geldt ook voor jouw dagelijkse strijd. Als christen mag je eerlijk zijn. Zelfs als ik iets helemaal goed bedoel, is wat ik doe altijd vermengd met... met eigenbelang, met spoken uit mijn eigen verleden, met de behoefte aan een goede naam bij de mensen. In de Bijbel is heiligheid een soort licht dat van God komt en dat jij mag weerspiegelen. Als je doet alsof het vanuit jezelf komt: je vergist je.

Je ziet dat ook in de manier waarop het mis gaat als wij oorlog voeren. Zelfs in de meest gerechtvaardigde oorlog gebruiken we erg onheilige middelen. **[6]** De Amerikanen, die per ongeluk een AzG ziekenhuis in Kunduz bombarderen. Het bombardement van Dresden in de Tweede Wereldoorlog, de atoombommen op Japan... Oorlog maakt ons er niet mooier op, niet zuiverder. En opnieuw geldt dat ook in het klein. Als je jezelf betrapt op deze redenering: 'Oké, wat ik nu doe is misschien niet helemaal zuiver, maar ik wil er echt iets goeds mee bereiken...' Afbreken, negeren, opnieuw proberen.

Kijk, als je jouw persoonlijke strijd heilig gaat noemen, dan trek je een jas aan die te groot voor je is. Dat doe je ook als je je oorlogen rechtvaardig noemt, maar over rechtvaardig valt tenminste te praten. Als je heilig bezig bent, claim je dat jij helemaal aan Gods kant staat en God helemaal aan jouw kant. Als je zegt dat je rechtvaardig bent, dat doe je een claim die nog beoordeeld kan worden. Je kunt eerlijk zeggen wat je doelen zijn en waarom, en je luistert naar anderen die daar kritische vragen bij hebben. En als je doel rechtvaardig is, dan zoek je ook naar rechtvaardige middelen. En weet je, dat iemand die God niet kent zich vergist en zijn eigen gevechten heilig noemt, dat kan gebeuren. Maar wij kennen God en wij kennen onszelf: laten juist christenen erg terughoudend zijn met jouw eigen ideeën heilig verklaren.

[7] Maar is er dan niets meer heilig? Toch wel. Ik haal dit voorbeeld uit het boekje 'Eerherstel van de liefde' van Wim ter Horst. Mooi boekje. Hij vergelijkt twee gedichten met elkaar. De eerste is in het Duits, maar gaat over een soldaat van keizer Napoleon, wanneer de keizer gevangen genomen is. Dan zegt de soldaat, in mijn vertaling: 'Wat kunnen mij mijn vrouw en kind schelen? Veel dieper gaat mijn verlangen. Laat ze maar bedelen als ze honger hebben. Mijn keizer is gevangen.' Kijk, zijn keizer is hem heilig, en zijn heilige oorlog voor hem gaat vóór alles. Het andere gedicht is van Jan

Campert, 'Het lied der achttien doden,' over achttien mannen uit het verzet die in '41 zijn gefusilleerd. Die schrijft: 'Wat kan een man oprecht en trouw, nog doen in zulken tijd? Hij kust zijn kind, hij kust zijn vrouw en strijdt den ijdlen strijd.'

Liefde is heilig en wat zwak is is heilig. **[8]** Je keizer, je leider, je Führer, ze kunnen de boom in. Wanneer een ideologie mensen aanzet tot haat en wanneer een regering er werk van maakt om onschuldigen systematisch te vernietigen, dan is het tijd voor een heilige oorlog. Maar dat is dan juist niet een oorlog voor één of andere god die je erbij sleept of voor allerlei hoogdravende leugens. Dat is de strijd voor de vrijheid om je naaste lief te hebben en wie zwak is te beschermen. En als je daarbij het leven kunt verliezen, dan kan dat de prijs zijn die het moet kosten. 'Hij kust zijn kind, hij kust zijn vrouw en strijdt den ijdlen strijd.' Een ijdele strijd – ik kom daar straks nog op terug. Maar dit is duidelijk: het gaat niet om het resultaat. Het gaat er om dat er situaties zijn, waarin je moet opstaan en protesteren.

Hoog tijd voor een heilige oorlog. Ik merk dat die strijd om ruimte voor liefde en om veiligheid voor wie zwak is mij diep raakt. Nu is iets wat je raakt daarmee niet automatisch goed. Wie kan precies op een rijtje krijgen waarom iets je raakt? Ik denk dat het aansluit bij dat je teleurgesteld kunt zijn over allerlei grote verhalen die allemaal grote leugens blijken. Ik denk dat het aansluit bij het besef dat de wereld niet te verbeteren is, maar dat je in je eigen omgeving een verschil kunt maken. Ik denk dat het aansluit bij een behoefte om wie je liefhebt en wie God je heeft toevertrouwd te beschermen. En ik nodig je uit om al jouw 'heilige oorlogen' eens langs deze meetlat te leggen. Zet ik mij in voor: ruimte om lief te hebben? Zet ik mij in voor: veiligheid voor wie bescherming nodig heeft in mijn omgeving? Geloof me, dit zijn de situaties waarin God je vraagt om op te staan en te protesteren.

[9] Hoog tijd natuurlijk om te kijken wat Jezus zou doen. Als er iemand in staat is uit zuivere motieven te leven, dan is Hij het. Als er iemand in staat is alleen maar heilige middelen te gebruiken, dan is Hij het. Ik wil één moment uit zijn leven in het spotlicht zetten, waar je volgens mij duidelijk kunt zien dat Hij inderdaad is gekomen om een oorlog uit te vechten. Dat is het moment dat Hij geconfronteerd werd met het sterven van zijn vriend Lazarus. Ik lees uit Johannes 11: 'Jezus zag hoe [Maria] en de Joden die bij haar waren weeklaagden, en dat prikkelde hem. Diep bewogen vroeg hij: 'Waar hebben jullie hem neergelegd?' Ze zeiden: 'Kom maar kijken, Heer.' Jezus begon ook te huilen. [...] Daarna riep hij: 'Lazarus, kom naar buiten!' De dode kwam tevoorschijn, zijn handen en voeten in

linnen gewikkeld, en zijn gezicht bedekt door een doek. Jezus zei tegen de omstanders: 'Maak de doeken los, en laat hem gaan.'

Aan de ene kant: je hebt gelijk, dit is niet direct waar je aan denkt bij een heilige oorlog. Maar kijk nog eens goed. Zie je niet wat hier allemaal bij elkaar komt? Ik noemde net liefde en veiligheid heilig. Hier zie je Jezus huilen om het verdriet van de mensen die Hem lief zijn. Hier zie je Jezus zich ergeren aan de dood, dat maximum aan onveiligheid in een mensenleven. Dat raakt Hem diep. En: bij Hem geen eigenbelang, geen spoken uit het verleden, geen behoefte aan een eigen goede naam onder de mensen. In Jezus wordt Gods heiligheid helemaal zuiver weerspiegeld. En nu staat Hij op en Hij protesteert. **[10]** Wat anders kan een man, oprecht en trouw, nog doen in deze tijd? Maar omdat zijn integriteit en zijn loyaliteit honderd procent zuiver zijn, omdat Hij God op aarde blijkt te zijn, is zijn strijd niet 'ijdel,' niet voor niets. Hij overwint en gaat blijven overwinnen.

Als dit verhaal typisch is voor wie Jezus is, dan mag het ook typisch zijn voor jou. Kijk, het kan maar zo zijn dat je merkt dat als je volwassen wordt en als je ouder wordt, dat dingen je misschien steeds minder raken. Ook aan pijn en verdriet kun je wennen. Misschien leer je ook hoe langer hoe meer hoe weinig invloed je hebt en hoe weinig er echt verandert. Ik ga het allemaal niet ontkennen. Integendeel. Maar als jij toch bent blijven belijden dat jij bij deze Jezus hoort, dan moet je even eerlijk zijn. Geloof je Hem of niet? Jezus zei tegen Maria, de zus van Lazarus: 'Ik heb je toch gezegd dat je Gods grootheid zult zien als je gelooft?' Hij zei er toen niet bij wanneer, maar het was meteen. Hij zegt tegen jou ook niet wanneer jouw ogen de glorie van de Heer zullen zien. Misschien moet je er eerst voor sterven. Maar geloof je? **[11]** Dan ben je daarmee een strijder in zijn heilige oorlog geworden.

[12] En hoe verhoudt zich dit vechten in Jezus' heilige oorlog nu tot het gebed uit het 'Onze Vader'? 'Laat uw naam geheiligd worden.' Ik wijs je eerst even op een parallel tussen deze eerste bede uit het Onze Vader en het derde gebod uit de Tien Geboden. Het derde gebod luidt: 'Misbruik de naam van de Heer, je God, niet.' In de oude vertaling: je moet de naam van de Heer, je God, niet ijdel gebruiken. Dat doe je zomaar als je zijn heilige naam verbindt aan jouw eigen projecten, jouw eigen plannen, jouw eigen goede naam. Maar dat is lucht, dat is ontheiliging van Gods naam. Maar nu leert Jezus je het omgekeerde: laat uw naam geheiligd worden. Ik trek God niet omlaag door Hem aan mijn oorlogjes te verbinden. Ik strek mijn lege handen uit naar God en roep Hem op om zelf op te treden, om zichzelf te laten zien, om zijn naam te laten horen.

Dat begint er dus mee dat je jezelf aan God overgeeft. Een echte heilige oorlog begint met je overgeven. Het zijn lege handen die je aan God laat zien. Even eerlijk: hoeveel van jouw energie gaat op in zelfbescherming en in het ophouden van jouw goede naam onder de mensen? A. 0-30%. B. 30-70%. C. 70-100%? C? Ik moet het tegen mezelf en tegen jullie blijven zeggen: als God voor je is, waarom ben jij dan zo druk je zelf te beschermen? Als God al je zonden kent (en vergeeft), wat kunnen mensen je dan maken? De man die de dood heeft overwonnen staat naast je, draagt je, is in je. De God die jou en alles leven gaf, die jouw leven en dat van de hele wereld bevrijd heeft, die jouw en alles van dag tot dag vernieuwt. Hoog tijd voor een heilige oorlog. Geef je over aan Hem.

Maar sta dan wel op en protesteer. In naam van Gods heilige liefde: als je ziet dat mensen zichzelf kapot maken, als je meemaakt dat ze anderen kapot maken, als je merkt dat jij zelf Gods wereld kapot maakt. Sta op en protesteer. Sta op en zeg iets. Afgelopen maandag kregen we als evangelische en protestantse voorgangers in Groningen informatie over suïcidepreventie door kerken. Meer dan 90% van de mensen die zelfmoord plegen, geven van te voren signalen af. Let op, als het in jouw omgeving is voorgekomen, dan probeer ik je niet de schuld te geven. Ik zou je willen vragen, wat jij anderen wil meegeven als ze verontrustende signalen zien. Toch dit: sta op en zeg iets.

Maar is deze heilige oorlog geen, in de woorden van die Jan Campert, ijdele strijd? Als kerk in Nederland: we worden voorlopig alleen maar kleiner. Als minderheid in de maatschappij: we maken de wereld echt niet beter. Als mens in je eentje tegenover onrecht... Weet je, dat is wel een beetje het punt van een echte heilige oorlog. Dat het niet om het resultaat gaat, maar om wat heilig is, om zulke onbereikbare dingen als liefde en veiligheid voor wie kwetsbaar is. Maar vergis je niet. Elke keer dat jij God aanroept en een beroep doet op zijn heilige naam en opstaat en in zijn naam protesteert – dan is dat een vlag die markeert: hier is God. Hier plant Hij zijn heilige naam. Geloof en je zult Gods grootheid zien.

Amen.